

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Warszawie

LWA. 410.012.05.2022

Pan
Krzysztof Chaciński
Burmistrz Miasta i Gminy
Radzymin
Plac Tadeusza Kościuszki 2
05-250 Radzymin

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/22/083 Prawidłowość naliczania i egzekwowania opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi w wybranych gminach województwa mazowieckiego

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Miasta i Gminy Radzymin, Plac Tadeusza Kościuszki 2, 05-250 Radzymin
Kierownik jednostki kontrolowanej	Krzysztof Chaciński, Burmistrz Miasta i Gminy od dnia 8 grudnia 2014 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Naliczanie opłat z tytułu gospodarowania odpadami komunalnymi. 2. Egzekwowanie opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi.
Okres objęty kontrolą	Lata 2020-2022 (I połowa), z wykorzystaniem dowodów sporządzanych przed lub po tym okresie
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Warszawie
Kontroler	Rafał Sowa, główny specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr LWA/86/2022 z 23 maja 2022 r. (akta kontroli str. 1-2)

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W latach 2020-2022 w Gminie i Mieście Radzymin prawidłowo przygotowano projekty uchwał określających zasady funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami komunalnymi, w tym m.in. metody ustalania opłaty i wysokość stawek opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi, o których mowa w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach³.

W przyjętych przez Radę Miejską uchwałach przewidziano dwie metody ustalania opłaty, tj. w zależności od ilości zużytej wody – dla nieruchomości zabudowanych budynkami wielorodzinnymi lub ze względu na liczbę mieszkańców zamieszkujących nieruchomość – dla nieruchomości zabudowanych budynkami mieszkalnymi jednorodzinymi. Ustalone stawki opłat wynikały z analiz kosztów funkcjonowania systemu, a ich wysokość nie przekraczała maksymalnych wartości ustalonych na podstawie art. 6k ust. 2a ucpg. Uchwały, zgodnie z art. 90 ust. 2 ustawy z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym⁴, były przedkładane Regionalnej Izbie Obrachunkowej.

Pozyskane w latach 2020-2021 dochody z opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi nie pokrywały kosztów funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami na terenie gminy. Ze środków własnych Gminy sfinansowano⁵ koszty na kwotę 3 795,9 tys. zł, w tym w 2020 r.: 2 578,0 tys. zł (20,1% wydatków), w 2021 r.: 1 217,9 tys. zł (10,2%).

W Urzędzie podejmowano działania w celu zweryfikowania poprawności danych wykazanych w złożonych przez mieszkańców deklaracjach o wysokości opłaty oraz identyfikacji osób zobowiązanych do ich ponoszenia.

W ramach czynności sprawdzających w zakresie poprawności sporządzonych deklaracji ustalano przede wszystkim prawidłowość wyliczenia opłaty.

NIK pozytywnie ocenia przeprowadzenie 104 kontroli u właścicieli nieruchomości, podczas których weryfikowano m.in. liczbę mieszkańców zgłoszonych w deklaracji.

Pomimo podejmowania działań w zakresie egzekucji zaległych opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi stan zaległości w 2021 r. (1 616,1 tys. zł) wzrósł w stosunku do 2020 r. o 231,1 tys. zł, (1 388,0 tys. zł) tj. o 16,7%. Działania egzekucyjne podjęto w stosunku do 12,4% zaległości w roku 2020, 23% zaległości w roku 2021 i 42,7% zaległości na dzień 21 maja 2022 r.

Postępowania w sprawie udzielenia ulg w spłacie zaległości z tytułu opłaty za gospodarowanie odpadami prowadzone były prawidłowo.

W wyniku nierzetelnych działań dopuszczono do przedawnienia 1,2 tys. zł. z należności za opłaty z tytułu gospodarowania odpadami.

Stwierdzono również przewlekłość prowadzonych postępowań wobec właścicieli, którzy nie złożyli deklaracji, trwającą w skrajnym przypadku 26 miesięcy od wszczęcia postępowania do wydania decyzji określającej wysokość opłaty.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 1297, ze zm., dalej: ucpg.

⁴ Dz. U. z 2022 r. poz. 559, ze zm., dalej: ustawa o samorządzie gminnym.

⁵ Dane finansowe wg. Zestawienia nr 2 przekazanego w trakcie kontroli.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁶ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Naliczanie opłat z tytułu gospodarowania odpadami komunalnymi

1.1 Uwarunkowania prawne i organizacyjne w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy

Opis stanu faktycznego

1.1.1 W okresie objętym kontrolą Rada Miejska, zgodnie z art. 6k ust 1 ucpg, na podstawie projektów przedkładanych przez Burmistrza określiła: metodę ustalenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi oraz stawki tej opłaty⁷, wzór deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi⁸, termin, częstotliwości i tryb uiszczania tej opłaty⁹ oraz sposób i zakres świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych¹⁰.

(akta kontroli tom I str. 264-397, 412-441)

1.1.2. W latach 2020-2022 stawka za odbiór odpadów komunalnych oraz metoda jej obliczania, uzależniona była od rodzaju nieruchomości, tj.:

a) w budynkach mieszkalnych jednorodzinnych miesięczna opłata za gospodarowanie odpadami komunalnymi stanowiła iloczyn liczby mieszkańców zamieszkujących daną nieruchomość oraz stawki opłaty. Metoda i stawka¹¹ za jednego mieszkańca, która wynosiła 32 zł miesięcznie nie były zmieniane.

b) w budynkach mieszkalnych wielorodzinnych opłata stanowiła:

- od 1 czerwca 2019 r. do 31 grudnia 2021 r. iloczyn ilości zużytej wody z danej nieruchomości oraz stawki opłaty dla nieruchomości¹²,
- od 1 stycznia 2022 r. do 30 kwietnia 2022 r. iloczyn powierzchni użytkowej lokalu mieszkalnego oraz stawki opłaty¹³,
- od 1 maja 2022 r. - iloczyn ilości zużytej wody z danej nieruchomości oraz stawki opłaty dla nieruchomości¹⁴.

Stawka opłaty wynosiła:

- 8,95 zł/m³ dla odpadów zbieranych selektywnie oraz 17,9 zł/m³ w przypadku odpadów zbieranych nieselektywnie, od 1 czerwca 2019 r. do 31 stycznia 2021 r.
- 12,2 zł/m³ dla odpadów zbieranych selektywnie oraz 24,4 zł/m³ w przypadku odpadów zbieranych nieselektywnie, od 1 lutego 2021 r. do 31 grudnia 2021 r. (wzrost o 3,25 zł tj. o 36,3%)
- 1,2 zł/m² dla odpadów zbieranych selektywnie oraz 2,4 zł/m² w przypadku odpadów zbieranych nieselektywnie, od 1 stycznia 2022 r. do 30 kwietnia 2022 r.
- 12,0 zł z/m³ dla odpadów zbieranych selektywnie oraz 24,0 zł/m³ w przypadku odpadów zbieranych nieselektywnie, od 1 maja 2022 r. (spadek o 0,2 zł w stosunku do stawki z grudnia 2021 r., tj. o 1,64%).

(akta kontroli tom I str. 442)

⁶ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁷ W 2019 r. dwie uchwały: nr 64/V/2019 i 84/VII/2019; w 2020 r. trzy uchwały: nr 284/XXI/2020, nr 309/XXII/2020 i 391/XXVII/2020, w 2021 r. nr uchwały 550/XXXIX/2021 i w 2022 r. nr uchwały 588/XLII/2022

⁸ W 2019 r. dwie uchwały nr 86/VII/2019 i 232/XVII/2019; w 2020 r. uchwała 287/XXI/2020, w 2021 r. uchwała nr 551/XXXIX/2021 i w 2022 r. uchwała nr 589/XLII/2022.

⁹ W 2019 r. trzy uchwały: nr 65/V/2019, 85/VII/2019 i 231/XVIII/2019.

¹⁰ Uchwała Rady Miejskiej, nr 222/XVI/2019 z 14 listopada 2019 r. oraz 286/XXI/2020 z 6 kwietnia 2020 r.

¹¹ W Uchwale nr 84/VII/2019 Rady Miejskiej z dnia 25 kwietnia 2019 r. obowiązująca od 1 czerwca 2019 r.

¹² Ww. Uchwałą nr 84/VII/2019 oraz Uchwałą nr 550/XXXIX/2021 Rady Miejskiej z dnia 13 grudnia 2021 r.

¹³ Ww. Uchwałą nr 550/XXXIX/2021 oraz Uchwałą nr 88/XLII/2022 Rady Miejskiej z dnia 21 lutego 2022 r.

¹⁴ Ww. Uchwałą nr 88/XLII/2022.

Od 1 stycznia 2020 r. gminny system obioru odpadów komunalnych nie przewidywał odbioru odpadów z nieruchomości niezamieszkałych (na których wytwarzane są odpady), domów letniskowych i nieruchomości przeznaczonych na cele rekreacyjno-wypoczynkowe.

(akta kontroli str. 418-441)

1.1.3. Wysokość stawek opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi była zgodna z art. 6k ust 2a pkt 1-3 ucpg i nie przekraczała poziomów stawek wyliczanych na podstawie średniego miesięcznego dochodu rozporządzalnego ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego.

Podstawą do obliczenia kosztów systemu odbioru odpadów w Gminie były koszty odbioru odpadów oraz koszty administracyjne związane obsługą systemu w Gminie. W analizach do projektów uchwał przedkładanych Radzie przez Burmistrza nie uwzględniano potencjalnych przychodów ze sprzedaży surowców wtórnych i produktów przygotowywanych do ponownego użycia.

W okresie objętym kontrolą przychody z tego tytułu wyniosły łącznie 13,4 tys. zł (3,8 tys. zł w 2021 r. i 9,6 tys. zł w 2022 r.– do 31 maja¹⁵) tj. 0,05% łącznych dochodów (25 475,5 tys. zł) z tytułu gospodarowania odpadami.

Analiza dotycząca ustalenia stawki za odbiór odpadów na 2020 r.¹⁶ zawierała m.in. przyczyny wzrostu stawek za odbiór odpadów, wysokość miesięcznych kosztów od listopada 2016 r. do grudnia 2019 r.; porównanie kosztów dla mieszkańców w zależności od przyjętej metody oraz rekomendowaną metodę¹⁷. Analizy sporządzone dla ustalenia opłat na 2021 r i 2022 r. zawierały porównanie kosztów funkcjonowania systemu do roku poprzedniego (kosztów odbioru odpadów przez zewnętrzną firmę, kosztów Urzędu), szacowaną ilość odpadów (w podziale na miejsce ich powstawania (domy jednorodzinne, wielorodzinne, punkt selektywnego zbierania odpadów komunalnych¹⁸), koszty szacowane na rok następny, liczbę mieszkańców i zużycie wody w budynkach wielorodzinnych.

(akta kontroli str. 264-394)

1.2. Uchwały podjęte przez Radę Gminy zostały przekazane do RIO w terminach określonych w art. 90 ust 1 ustawy o samorządzie gminnym. W latach 2020-2022 nie przekazano do RIO uchwały nr 286/XXI/2020 z 6 kwietnia 2020 r. dotyczącej szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów, w zamian za uiszczoną przez właściciela nieruchomości opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi¹⁹.

(akta kontroli str. 395-413)

RIO zakwestionowała jedną uchwałę z uwagi na nieokreślenie zasad ustalania ilości zużytej wody (art. 6j ust 3e ucpg)²⁰.

(akta kontroli str. 398-413)

1.3. Wzory deklaracji o wysokości opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi były zgodne z wymogami art. 6m ust 1a oraz 6n ucpg, tj. zawierały informacje niezbędne do określenia wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi oraz objaśnienia dotyczące sposobu jej wypełnienia, informacje dotyczące ochrony danych osobowych oraz pouczenie, że „deklaracja zgodnie z art.

¹⁵ W 2020 r. nie uzyskano dochodów z tego tytułu.

¹⁶ Uzasadnienia do uchwał z 2019 r. nr 64/N/2019,84/VII/2019

¹⁷ W marcu 2019 r. rekomendowaną przez Burmistrza metodą była stawka wg zużycia wody. Z uwagi na uchylenie części uchwały ustanawiającej tą metodę, od kwietnia 2019 r. w Gminie przyjęto mieszany system, stawka od wody dla nieruchomości wielorodzinnych i od mieszkańca dla nieruchomości jednorodzinnych.

¹⁸ Dalej: PSZOK.

¹⁹ Uchwała nr 231/XVI/2019 z 9 grudnia 2019 r. zmieniająca uchwałę w sprawie terminu, częstotliwości i trybu uiszczania opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi; nr 65/N/2019 z 11 marca 2019 w sprawie terminu, częstotliwości i trybu uiszczania opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

²⁰ Ponowną uchwałę w tej sprawie Rada podjęła 1 czerwca 2020 r. nr 309/XXII/2020.

3a ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji²¹ stanowi podstawę do wystawienia tytułu wykonawczego, w przypadku niewpłacenia w obowiązujących terminach kwoty wynikającej z niniejszej deklaracji lub wpłacenia jej w niepełnej wysokości”.

(akta kontroli str. 262)

1.4. Roczne analizy stanu gospodarki odpadami komunalnymi zostały opracowane i opublikowane na stronie BIP Urzędu w terminie określonym w art. 9tb ust. 3 ucpg. Analizy zawierały informacje określone w art. 9tb ucpg, z wyjątkiem danych dotyczących liczby właścicieli nieruchomości, którzy nie zawarli umowy, o jakiej mowa w art. 6 ust. 1, w imieniu których gmina powinna podjąć działania wymienione w art. 6 ust. 6-12. W analizach za 2020 i 2021 r. wskazano jedynie u ilu właścicieli dokonano kontroli zawarcia umowy i ile decyzji po przeprowadzonych kontrolach wydał Burmistrz.

(akta kontroli str. 184-238)

Burmistrz Radzymina wyjaśnił m.in., że w analizach stanu gospodarki odpadami komunalnymi za lata 2020 i 2021 nie zawarto informacji o liczbie właścicieli nieruchomości, którzy nie zawarli umowy na odbiór odpadów komunalnych, ze względu na fakt, iż właściciele nieruchomości w przeważającej części okazali umowy. W przypadku braku wymaganej umowy właściciele nieruchomości składali oświadczenie o przyczynie jej nie zawarcia np.: prowadzenie działalności biurowej na nieruchomości, usług wykonywanych w domu klienta, a w przypadku działek rekreacyjnych, o braku wykorzystywania na cele rekreacyjno-wypoczynkowe z powodu problemów zdrowotnych, czy wypadków losowych.

(akta kontroli str. 739-740)

W Referacie Gospodarki Odpadami prowadzono ewidencję nieruchomości niezamieszkałych (działki rekreacyjne, działalność gospodarcza).

Ewidencja zawartych umów na odbiór odpadów (działalność gospodarcza) zawierała 811 wpisów. Kontrole zawarcia umów (działalność gospodarcza) przeprowadzono łącznie u 197 podmiotów (w 2020 r. u 38 podmiotów, w 2021 r. u 119 podmiotów i w 2022 r. u 40 podmiotów). Nie stwierdzono przypadków nie zawarcia umowy.

Ewidencja działek rekreacyjnych zawierała 2185 pozycji. Kontrole zawarcia umów (działki rekreacyjne) przeprowadzono łącznie dla 110 nieruchomości, w tym 47 w 2020 r. i 63 w 2021 r. Nie stwierdzono przypadków nie zawarcia umowy.

(akta kontroli str. 239-261, 842-884)

Kierownik Referatu Gospodarki Odpadami wyjaśniła m.in., że liczba kontroli jest uzależniona od możliwości ich przeprowadzenia. Referat Gospodarki Odpadami zajmuje się także innymi zadaniami. Na bieżąco prowadzona jest obsługa mieszkańców, przyjmowanie i obróbka składanych deklaracji. Zwiększenie zatrudnienia spowoduje niewspółmiernie wysokie koszty obsługi systemu.

(akta kontroli str. 239, 740, 884 840-841)

W rocznych analizach stanu gospodarki odpadami komunalnymi za lata 2020 i 2021 zawarto wnioski dotyczące dalszego uszczelniania systemu gospodarowania odpadami, w związku z brakiem pokrywania kosztów systemu wpływami z opłat, dotyczące:

- intensyfikacji działań kontrolnych związanych z weryfikacją zawartych umów na odbiór odpadów i weryfikacją danych w deklaracjach;
- edukacji mieszkańców w zakresie zmniejszania liczby odpadów, lepszej segregacji,
- zmniejszenia kosztów przez zmianę częstotliwości odbioru odpadów.

²¹ Dz. U. z 2018 r. poz. 1314, ze zm.

Ponadto w 2020 r zmieniono system odbioru odpadów z ryczałtowego na system opłat wg masy odpadów.

(akta kontroli str. 77, 199, 214-215)

Burmistrz Radzimina w kwestii podejmowanych działań w celu realizacji wniosków z rocznych analiz wyjaśnił m. in., że dane w deklaracjach, weryfikowane są w miarę możliwości, np. przy okazji kontroli posiadania kompostownika, przy wydawaniu kodów kreskowych, przy rozpatrywaniu spraw związanych z obsługą danej nieruchomości np. reklamacjach. W stosunku do nieruchomości wielolokalowych dokonywana jest weryfikacja okresowa zużycia wody w oparciu o dane z urządzeń pomiarowych. Ponadto weryfikowano, czy odbierano odpady z nieruchomości znajdującej się w systemie, dla której złożono deklarację.

Stosowane w gminie rozwiązania, program C-Ware, umożliwiają wykrycie nieruchomości, które nie zostały zgłoszone do odbioru (brak deklaracji), a odpady były z nich wykładane.

(akta kontroli str. 736, 741-743)

1.5. Zadania dotyczące gospodarowania odpadami komunalnymi realizował na podstawie regulaminu organizacyjnego z 2016 r. Referat Środowiska i Gospodarki Odpadami²², a od 1 marca 2019 r. Referat Gospodarki Odpadami²³ do zadań, których należało m.in.: wdrożenie i nadzór nad systemem gospodarowania odpadami komunalnymi, nadzór nad realizacją obowiązków właścicieli nieruchomości i przedsiębiorców wynikający z ucpg.

(akta kontroli str. 80-109, 130-135)

Od 1 kwietnia 2021 r. realizacja zadań dotyczących gospodarowania odpadami należała do Zakładu Gospodarki Komunalnej w Radziminie²⁴ w ramach, którego funkcjonował Referat Gospodarki Odpadami. Do jego zadań należało m. in.:

- prowadzenie i aktualizowanie bazy ewidencji właścicieli nieruchomości i podmiotów objętych systemem gospodarowania odpadami,
- weryfikacja danych w składanych deklaracjach,
- ustalanie zobowiązań z tytułu opłaty i wydawania decyzji i prowadzenie postępowań wyjaśniających dotyczących deklaracji (ich niezłożenia i prawidłowości danych),
- prowadzenie postępowań dotyczących ulg spłacie zobowiązań z tytułu opłaty za gospodarowanie odpadami.

(akta kontroli str. 136-178)

Obowiązki w zakresie gospodarki odpadami realizowało od trzech do pięciu osób. W 2020 r. od pięciu do trzech osób, w 2021 r. od czterech do pięciu osób i do 31 maja 2022 r. – pięć osób, w tym weryfikacją deklaracji i ewidencją wymiaru opat zajmowało się od dwóch do trzech osób. Planowaniem i realizacją budżetu, w tym prowadzeniem ewidencji księgowej opłat zajmowała się jedna osoba. Działania windykacyjne²⁵, w tym: monitorowanie terminowości wpłat oraz prowadzenie egzekucji wykonywały trzy osoby (jedynie w grudniu 2021 r. cztery osoby).

(akta kontroli str. 263)

1.6. W Urzędzie, jak i w ZGK, nie opracowano wewnętrznych procedur postępowania w sprawach związanych z naliczaniem i egzekwowaniem opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Wg informacji przekazanych przez Kierownika Referatu Gospodarki Odpadami w ZGK:

²² Na podstawie Zarządzenia Burmistrza nr 0050.46.2016 Burmistrza Radzimina z dnia 1 kwietnia 2016 r. w sprawie nadania Regulaminu Organizacyjnego dla Urzędu Miasta i Gminy Radzimin.

²³ Na podstawie Zarządzenia Burmistrza nr 0050.35.2019 z 1 marca 2019 r. zmieniającego regulamin organizacyjny

²⁴ Utworzonego Uchwałą Rady Miejskiej nr 372/XXVI/2020 z 9 listopada 2020 r., dalej ZGK. Uchwałą nr 410/XXIX/2021 z 1 marca 2021 r. Rada powierzyła ZGK zadania dotyczące gospodarki odpadami.

²⁵ Pracownicy prowadzą działania związane z monitorowaniem i egzekucją należności w stosunku do wszystkich należności Gminy.

- weryfikacja deklaracji odbywa się poprzez sprawdzenie danych w składanych deklaracjach, w tym prawidłowości obliczenia stawki opłaty oraz wyliczenia zwolnienia ze względu na kompostowanie bioodpadów,
- naliczanie opłat wykonuje Referat Gospodarki Odpadami w systemie „WYDRA”, wszystkie naliczenia przesyłane są automatycznie do systemu księgowego Gminy Radzymin (systemy są powiązane ze sobą), do systemu wprowadzane są dane podane przez mieszkańca w deklaracji.

(akta kontroli str. 9, 11, 13, 15, 17-20, 26, 30, 738)

1.2 Prawidłowość naliczania opłat z tytułu gospodarowania odpadami komunalnymi

Opis stanu faktycznego

1.2.1-2. W latach 2021-2022 Gmina planowała dochody i wydatki związane z gospodarowaniem odpadami komunalnymi w wysokościach pozwalających na bilansowanie systemu, tj. odpowiednio w wysokości 12 245,0 tys. zł i 12 300,0 tys. zł. Natomiast na rok 2020 zaplanowano dochody w wysokości 11 745,0 tys. zł, a wydatki w wysokości 12 395,0 tys. zł. (tj. o 5,5% wyższe niż planowane dochody).

Plan dochodów w 2020 r. zrealizowano na poziomie 82,7% (9 712,8 tys. zł), a plan wydatków na poziomie 99,6% (12 340,5 tys. zł).

W 2021 r. plan dochodów zrealizowano na poziomie 86,4% (10 581,3 tys. zł), a plan wydatków na poziomie 97,2% (11 895,5 tys. zł).

(akta kontroli str. 110, 752)

Burmistrz Radzymina wyjaśnił m. in., że zwiększenie planu wydatków w roku 2020 r. wynikało z konieczności aneksowania umowy z wykonawcą usług odbioru w związku ze wzrostem ilości wytworzonych odpadów. Plan wydatków związanych z gospodarowaniem odpadami bilansował się z dochodami systemu w roku 2020 do 14 grudnia 2020 r. Rada Miejska zwiększyła wydatki związane z systemem o kwotę 650 000,00 zł, co skutkowało planem po stronie wydatkowej wyższym niż plan dochodów. Różnicę pomiędzy kasowo odnotowanymi wpływami i wydatkami pokrywano z innych dochodów własnych. W 2019 roku Rada Miejska w Radzyminie wyraziła opinię, że wysokość stawki 32,00 zł miesięcznie od osoby zamieszkującej jest stawką graniczną jaka może być zastosowana na terenie Gminy Radzymin. W omawianym okresie maksymalna stawka opłaty wynosiła 33,86 zł, a kalkulowany koszt na terenie gminy wyniósł 32,64 zł. W zabudowie wielorodzinnej stawka opłaty wynosiła 8,95 zł miesięcznie i zależna była od ilości zużytej wody. W kolejnych latach stawka ta nie była zmieniana i obowiązuje do dnia dzisiejszego. Z wyjątkiem zmiany stawki opłaty wg zużycia wody w zabudowie wielorodzinnej (obecnie wynosi 12 zł). O braku zmiany stawki od budynków jednorodzinnych decydowały względy społeczne, jak również ilości odpadów generowane przez poszczególne grupy mieszkańców.

Uchwała zwiększająca plan wydatków w 2020 r. była przekazana do organów kontrolnych, które nie wskazały w tym obszarze żadnych uchybień.

(akta kontroli str. 748-752)

W 2020 r. dochody z gospodarowania odpadami komunalnymi wyniosły 9 762,5 tys. zł, w tym 99,5% stanowiły opłaty z tytułu gospodarowania odpadami (9 712,8 tys. zł), a pozostałe dochody stanowiły wpływy z tytułu kosztów upomnień i odsetek od nieterminowych płatności 0,5% (49,7 tys. zł).

W 2021 r. dochody z gospodarowania odpadami komunalnymi wyniosły 10 677,6 tys. zł, w tym 99,1% stanowiły opłaty z tytułu gospodarowania odpadami (10 581,3 tys. zł), a pozostałe dochody stanowiły wpływy z tytułu kosztów upomnień i odsetek od nieterminowych płatności 0,8% (92,5 tys. zł) i dochody z tytułu sprzedaży surowców wtórnych 0,1% (3,8 tys. zł).

Wydatki w 2020 r. (12 340, 5 tys. zł) przeznaczone zostały m.in. w 95,3% na pokrycie kosztów odbierania, transport, zbierania, odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych (11 755,8 tys. zł), w 3,3% na obsługę administracyjną systemu (413,2 tys. zł), w tym wynagrodzenia (338,7 tys. zł), w 1,0% pozostałe wydatki w tym usługi pocztowe, usługi prawne, koszty sądowe i prokuratorskie, materiały eksploatacyjne (119,6 tys. zł), w 0,4% na funkcjonowanie PSZOK (47,2 tys. zł).

Wydatki w 2021 r. (11 895, 5 tys. zł) przeznaczone zostały m.in. w 91,7% na pokrycie kosztów odbierania, transport, zbierania, odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych (10 911,0 tys. zł), w 6,0% na obsługę administracyjną systemu (709,5 tys. zł, w tym wynagrodzenia (645,7 tys. zł)²⁶, w 1,6% pozostałe wydatki w tym usługi pocztowe, usługi prawne, koszty sądowe i prokuratorskie, materiały eksploatacyjne (194,4 tys. zł), w 0,7% na funkcjonowanie PSZOK (80,6 tys. zł).

Koszty funkcjonowania systemu ogółem spadły w 2021 r w porównaniu do 2020 o 3,6% (445,0 tys. zł), w tym koszt odbioru odpadów spadł o 7,2% (844,8 tys. zł), wzrosły koszty administracyjne, PSZOK oraz pozostałe koszty²⁷.

(akta kontroli str. 112-113)

Burmistrz Radzymina wyjaśnił m. in., że wzrost kosztów administracyjnych wynikał m.in. ze zwiększenia zatrudnienia w ZGK jak i w PSZOK oraz zmiany stanowisk pracowników. Główną przyczyną spadku kosztów związanych z odbieraniem odpadów komunalnych były niższe ceny odbioru i zagospodarowania odpadów przez Wykonawcę usługi. Na obniżkę miała wpływ poprawa jakości odbieranych i przekazywanych do recyklingu odpadów, tj. wdrażanie rozwiązań sprzyjających lepszej segregacji, wytwarzanie odpadów o mniejszym stopniu zanieczyszczenia nadających się do recyklingu, kierowanie strumienia odpadów masowych poprzez PSZOK. Od 2020 roku z frakcji odpadów zmieszanych Gmina wydzieliła frakcję popiół, dzięki czemu odpady zmieszane są mniej zanieczyszczone, istnieje możliwość lepszego ich rozsortowania na odpady recyklingowe.

(akta kontroli str. 753-759)

1.2.2. Do ewidencji gospodarki odpadami wykorzystywane były dwa systemy: od stycznia 2020 r. system „WYDRA”, do wprowadzania danych z deklaracji i naliczania wymiaru opłaty²⁸ oraz od 2020 r. program „C-Ware”, umożliwiający identyfikację przekazywanych odpadów (po kodach kreskowych), ilość oddawanych odpadów oraz kontrolę firmy odbierającej odpady i masy zabranych z pojemników odpadów. Do systemu „WYDRA” wprowadzane były dane identyfikacyjne składającego: imię i nazwisko płatnika, nr pesel, nr telefonu kontaktowego, adres e-mailowy (jeśli mieszkaniac udostępnił te dane, nie są obowiązkowe), adres do korespondencji, oraz adres nieruchomości, której dotyczy naliczenie opłat, ilość osób zadeklarowanych lub ilość średniego miesięcznego zużycia wody (w zależności od zabudowy), data zmiany deklaracji lub data złożenia pierwszej deklaracji oraz ulga za kompostowanie bio odpadów w przydomowym kompostowniku. Na początku każdego roku, tj. ok. 2 stycznia dokonywano naliczenia „za okres” na bieżący rok, czyli od 1 stycznia do 31 grudnia. Oddzielnie dokonywane jest naliczenie dla zabudowy wielorodzinnej i oddzielnie dla zabudowy jednorodzinnej, ze względu na inną metodę naliczania opłaty za odpady. Każda wprowadzona deklaracja do systemu otrzymuje numer, który jest niepowtarzalny i definiuje płatnika, automatycznie generowany jest indywidualny numer rachunku bankowego. Każde naliczenie deklaracji (pierwszej, nowej, korekty) następuje od pierwszego dnia miesiąca. Naliczenia dokonywane są również na podstawie decyzji określających opłatę za zagospodarowanie odpadów

²⁶ W 2021 r koszty wynagrodzeń wzrosły do 645,7 tys. zł z 338,7 tys. zł. w pozostałych pozycjach tej kategorii kosztów wydatki spadły.

²⁷ W pozostałych kosztach wzrosty dotyczyły: usług pocztowych, materiałów eksploatacyjnych, środków dezynfekcji, ulotek, materiałów informacyjnych i szkoleń.

²⁸ Naliczenia dokonywane w tym systemie są automatycznie przesyłane do systemu finansowo-księgowego Gminy.

komunalnych. Każda decyzja, po jej uprawomocnieniu, jest wprowadzana do systemu oraz przesyłana do wiadomości Burmistrza Radzimina.

(akta kontroli str. 738)

Wg. danych przekazanych przez Gminę²⁹, liczba budynków mieszkalnych, w tym lokali mieszkalnych na koniec 2020 r. wynosiła 9 333 lokale, a na 31 maja 2022 r. – 10 903 lokale. Wg informacji przekazanych przez Referat Gospodarki Odpadami w systemie ewidencji było 7 293 właścicieli nieruchomości w 2020 r. i 7 961 na 31 maja 2022 r., a liczba właścicieli nieruchomości (na podstawie gminnego rejestru danych podatkowych wynosiła od 39 693 osób w 2020 r. do 31 600 osób na dzień 31 maja 2022 r. Dane te obejmują wszystkich właścicieli nieruchomości zamieszkałych i niezamieszkałych.³⁰

(akta kontroli str. 195, 211, 752)

Burmistrz Radzimina wyjaśnił m. in., że ZGK nie ma dostępu do baz danych, z których można pozyskać informacje o sposobie użytkowania nieruchomości. Gmina korzysta z własnej bazy danych tworzonej od początku działania systemu (od 2013 r.) w oparciu o: wpływające deklaracje, dokonywane kontrole, informacje od podmiotów odbierających odpady z terenu gminy. Przy weryfikacji korzysta m.in. z Rejestru wniosków, decyzji i zgłoszeń Głównego Urzędu Nadzoru Budowlanego, informacji o nadanych numerach porządkowych nieruchomości. W uzasadnionych okolicznościach, przy prowadzeniu postępowań administracyjnych, Referat Gospodarki Odpadami wnioskuje o dostęp do danych z ewidencji ludności czy danych Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji.

(akta kontroli str.18, 735-737)

Kierownik Referatu Gospodarki Odpadami wyjaśniła, że różnica w liczbie nieruchomości (dane z bazy podatkowej i dane ewidencji dotyczącej opat za odpady) wynikają z obejmowania bazą podatkową pustostanów, nieruchomości będących w trakcie budowy, faktu, że część nieruchomości należy do jednego właściciela oraz składania jednej deklaracji dla więcej niż jednej nieruchomości, np. zamieszkiwanej przez osobę starszą, ujętą w deklaracji przez osoby opiekujące się nią.

(akta kontroli str. 840)

1.3.1-5 Wg danych z systemu ewidencji odpadów komunalnych w 2020 system obejmował 7 293 właścicieli, którzy złożyli deklarację (nie było przypadków wydania decyzji), w 2021 r. – 7 752 osoby, w tym 7 685 właścicieli, którzy złożyli deklaracje i 67 właścicieli, którym wydano decyzję określającą wysokość opłaty.

Na 31 maja 2022 r. system obejmował 7 961 osób, w tym 7942 właścicieli, którzy złożyli deklaracje i 19, którym wydano decyzję.

(akta kontroli str. 115-116)

Burmistrz Radzimina wyjaśnił, że nie ma możliwości weryfikacji terminowości złożenia deklaracji z uwagi na brak dostępu do danych określających termin powstania obowiązku złożenia deklaracji. Gmina nie ma dostępu do danych, które mogłyby wskazać jednoznacznie termin rozpoczęcia użytkowania nieruchomości – wytwarzania odpadów. W przypadku nowopowstałych zabudowań, oddanie budynku do użytkowania nie jest równoznaczne z jego zamieszkaniem i powstaniem obowiązku złożenia deklaracji. Ponadto, Kierownik Referatu Gospodarki Odpadami poinformowała, że w kontrolowanym okresie (2020-2022) liczba osób zadeklarowanych (wg deklaracji) była większa od liczby osób zameldowanych na pobyt stały i czasowy.

(akta kontroli str. 15,18, 736-737)

²⁹ Wg danych dotyczących podatku od nieruchomości.

³⁰ Wg danych zamieszczonych w rocznych analizach stanu gospodarki odpadami komunalnymi system obejmował: 27 170 mieszkańców na koniec 2020 r. (przy liczbie zameldowanych wg. GUS 26 825 osób) i 27 609 mieszkańców na koniec 2021 r. (przy liczbie zameldowanych wg. GUS: 27 199 osób)

Do złożenia deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi wysłano 169 wezwań, w tym w 2020 r. – 13, w 2021 r. – 155 (w tym 150 w związku ze zmianą metody naliczania opłat) do 31 maja 2022 r. jedno. Do aktualizacji liczby osób zamieszkałych na terenie nieruchomości wysłano 18 wezwań, w tym w 2021 r. – 14, do 31 maja 2022 r. – cztery. Ponadto przeprowadzono 114 kontroli u mieszkańców, w tym w 2021 r. – 54, w 2022 r. – 60.

(akta kontroli str.18, 24, 196)

Weryfikacja danych zawartych w deklaracji prowadzona była w oparciu o:

– wyszukiwarkę Rejestru Wniosków, Decyzji i Zgłoszeń w sprawach budowlanych <https://wyszukiwarka.gunb.gov.pl/> udostępnianą przez Główny Urząd Nadzoru Budowlanego, sprawdzane były nieruchomości, na które zostały złożone wnioski na uzyskanie pozwolenia na budowę.

– informację o nowo nadanych numerach porządkowych budynków mieszkalnych z Referatu Geodezji i Gospodarki Gruntami,

W kontrolowanym okresie nie było przypadków wydania decyzji określającej wysokość opłaty w związku z wątpliwościami dotyczącymi danych wykazanych w deklaracji.

W związku z niezłożeniem deklaracji wydano 86 decyzji określających wysokość opłaty, w tym w 2021 r. - 67, w 2022 r. do 31 maja 2022 r.– 19.

Analizą objęto dokumentację 20 wybranych spraw, w tym dotyczących 10 właścicieli, którzy złożyli deklaracje oraz 10, dla których Burmistrz³¹ wydał decyzje określającą wysokość opłaty.

Badanie złożonych deklaracji wykazało, że weryfikacji zawartych w nich danych dokonywano sprawdzając poprawność jej wypełnienia (daty, podpis, dane adresowe) oraz weryfikując prawidłowość obliczonej stawki. Przy składaniu deklaracji nie była weryfikowana liczba mieszkańców, zużycie wody czy powierzchnia lokalu. W jednym przypadku zawarto adnotację o sprawdzeniu aktu zgonu, a w czterech załączono dokumenty z przeprowadzonych kontroli w terenie, w wyniku których dwóch właścicieli złożyło korektę deklaracji w związku z zaniżoną liczbą mieszkańców. W powyższych przypadkach w systemie dokonano zmian wysokości opłat od daty wskazanej w korekcie deklaracji.

(akta kontroli str. 7, 22, 24, 115, 444-446)

Badanie 10 spraw, w których właściciele nieruchomości nie złożyli deklaracji i wszczęto postępowania wykazało, że:

– wszystkie sprawy dotyczyły braku złożenia deklaracji po zmianach dotyczących sposobu naliczania opłaty (terminy upływały 15 czerwca i 12 lipca 2019 r.);

– w prowadzonych postępowaniach weryfikowano liczbę zamieszkałych osób w oparciu o dane z poprzednich deklaracji, dane z Ewidencji Gruntów i Budynków, informacje pozyskiwane od dostawcy wody;

– naliczenie opłat w decyzji było zgodne z ustalonymi przez Radę Miejską stawkami i wyliczone albo w oparciu o liczbę mieszkańców albo dane o zużytej wodzie (w przypadku braku podłączenia do sieci wodociągowej według norm zużycia wody ustalonych w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z 14 stycznia 2002 r w sprawie określenia przeciętnych norm zużycia wody³² i ilości osób zamieszkujących daną nieruchomość);

– postępowania prowadzono ponad rok. Pierwsze czynności, tj. wezwanie do złożenia deklaracji wysyłano po trzech/czterech miesiącach (osiem spraw), a w przypadku dwóch po pięciu i po 21 miesiącach od upływu terminu na złożenie deklaracji.

³¹ Decyzje z upoważnienia wydawał Dyrektor ZGK.

³² Dz. U. z 2002 r. nr 8 poz. 70.

W przypadku ww. spraw w dziewięciu³³ przypadkach dalsze czynności, tj. wszczęcie postępowania podjęto po kolejnych czterech/pięciu miesiącach. Tylko w jednym przypadku³⁴ postępowanie wszczęto w ciągu miesiąca od wysłania wezwania. Decyzje określające wysokość opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi wydawano od trzech do 26 miesięcy od daty wszczęcia postępowania w sprawie, tj. w siedmiu sprawach w terminie od trzech do siedmiu miesięcy od wszczęcia postępowania³⁵, w dwóch sprawach od dziewięciu do 11 miesięcy³⁶, w jednej po 26 miesiącach³⁷.

(akta kontroli str. 448-452, 771-773)

Stwierzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Przewlekłe prowadzenie postępowań dotyczących wydania decyzji określających wysokość opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi w przypadkach braku złożenia przez osobę zobowiązaną deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami. Pierwsze czynności po ustaleniu braku złożenia deklaracji podejmowano od trzech do 21 miesięcy po upływie terminu na złożenie deklaracji. Decyzje określające wysokość opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi wydawano natomiast po upływie od trzech do 26 miesięcy od wszczęcia postępowania w sprawie, co stanowiło naruszenie art. 139 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa³⁸ określającego w § 1, że załatwienie sprawy wymagającej przeprowadzenia postępowania dowodowego powinno nastąpić bez zbędnej zwłoki, jednak nie później niż w ciągu miesiąca, a sprawy szczególnie skomplikowanej - nie później niż w ciągu 2 miesięcy od dnia wszczęcia postępowania (...).

(akta kontroli str. 448-452, 771-773)

Burmistrz Radzimina wyjaśnił m.in., że przyczynami przewlekłego postępowania w sprawach o wydanie decyzji określającej opłatę za gospodarowanie odpadami były:

- dwukrotna zmiana modelu naliczania opłaty dla zabudowy jednorodzinnej na przestrzeni 2 miesięcy i konieczność przyjęcia około 13 400 korekt deklaracji oraz wprowadzenia ich do systemu księgowego,

- realizacja przez Referat Gospodarki Odpadami także innych zadań, które nie dotyczyły obsługi mieszkańców i składanych deklaracji, a były związane z szeroko pojętą gospodarką odpadami. W sytuacji pracy na bieżąco obsada 5-osobowa Referatu pozwala na sukcesywne i terminowe wykonywanie obowiązków.

Jednak ostatnie lata były specyficzne. Dokonywano wielu zmian organizacyjnych i systemowych, co powodowało konieczność pracy dodatkowej

OCENA CZĄSTKOWA

W okresie objętym kontrolą Burmistrz Radzimina podejmował działania w celu zapewnienia skutecznej organizacji systemu gospodarowania odpadami komunalnymi w Gminie.

Przygotowywane przez Burmistrza projekty uchwał oraz przyjęte uchwały Rady Miejskiej prawidłowo określały zasady dotyczące funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami komunalnymi. Wysokość stawek opłat, wynikająca z analiz kosztów funkcjonowania systemu, nie przekraczała maksymalnych wartości

³³ Nr spraw: OD005169/F, OD003681/F, OD003484/F, OD004462/F, OD005201/F, OD004716/F, OD003854/F, OD000915/F, OD004515/F.

³⁴ OD003484/F – w listopadzie 2019 r. wysłano wezwania i wszczęto postępowanie.

³⁵ OD004158/F, OD004462/F, OD005201/F, OD004716/F, OD003854/F, OD004515/F, OD000915/F

³⁶ OD005169/F, OD003681/F.

³⁷ OD003484/F – postępowania wszczęto w listopadzie 2019 r. i ponownie w sierpniu 2021 r. W grudniu 2019 r. mieszkaniec złożył deklarację, ale niepoprawnie. W sierpniu 2021 wezwany do złożenia korekty poprawił tylko deklarację dotyczącą liczby osób i odmówił poprawienia deklaracji dotyczącej opłaty wg zużycia wody, w związku z czym w sierpniu 2021 r, ponownie wysłano zawiadomienie o wszczęciu postępowania.

³⁸ Dz. U. z 2021 r. poz. 1540 ze zm., dalej: ordynacja podatkowa.

ustalonych na podstawie art. 6k ust. 2a ucpg. Uchwały, zgodnie z art. 90 ust. 2 ustawy o samorządzie gminnym, były przedkładane Regionalnej Izbie Obrachunkowej.

Pozyskane w latach 2020-2021 dochody z opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi nie pokrywały kosztów funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami na terenie gminy. Ze środków własnych Gminy sfinansowano 3 795,9 tys. zł w tym w 2020 r.: 2 578,0 tys. zł (20,1% wydatków), w 2021 r.: 1 217,9 tys. zł (10,2%).

Środki finansowe uzyskane z tytułu opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi wydatkowane były zgodnie z ucpg na finansowanie systemu gospodarowania odpadami.

Urząd Miasta i Gminy posiadał bazę danych o właścicielach nieruchomości zamieszkałych, którzy złożyli deklarację lub których zidentyfikowano w trakcie postępowań kontrolnych. Do weryfikacji bazy danych wykorzystywano m.in. informacje o nadanych nr porządkowych budynków, rejestr wniosków i zgłoszeń w sprawach budowlanych GUNB, gminne rejestry podatkowe. Wykorzystywanie w tym celu posiadanych przez Urząd ewidencji i rejestrów nie gwarantowało objęcia systemem wszystkich zobowiązanych do ich ponoszenia.

Dane w deklaracjach weryfikowane były głównie pod względem poprawności złożenia deklaracji i dokonanych wyliczeń stawki.

NIK pozytywnie ocenia prowadzenie kontroli u właścicieli nieruchomości w trakcie, których weryfikowano m.in. liczbę mieszkańców zgłoszonych wg deklaracji.

NIK negatywnie ocenia przewlekłe prowadzenie czynności zmierzających do określenia wysokości opłaty w przypadku niezłożenia deklaracji. Postępowania w tym zakresie wszczynano z opóźnieniem oraz przewlekłe je prowadzono. W konsekwencji decyzje wydawano w terminie od trzech do 26 miesięcy tj. niezgodnie z art. 139 ordynacji podatkowej.

OBSZAR

2. Egzekwowanie opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi

Opis stanu faktycznego

2.1 Udział zaległości z tytułu opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi w okresie objętym kontrolą, w stosunku do należności, pozostawał, na podobnym poziomie tj. wynosił: w 2020 r. 1 388,0 tys. zł, co stanowiło 12,2% należności tego roku (11 349,3 tys. zł), w 2021 r. – 1 619,1 tys. zł, co stanowiło 12,9% należności tego roku (12 542,9 tys. zł).

Działania egzekucyjne podjęto w stosunku do 12,4% zaległości z roku 2020, 23% zaległości z roku 2021 i 42,7% zaległości wg. stanu na dzień 31 maja 2022 r.

(akta kontroli str.118, 122, 124)

Burmistrz Radzymina wyjaśnił m.in., że we wskazanych wyżej kwotach zaległości, wobec których nie podjęto działań egzekucyjnych, znajdują się zaległości, co do których nie podejmuje się działań egzekucyjnych z uwagi na niską wartość zadłużenia, nieprzekraczającą 10-krotności kosztów upomnienia, tj.: na dzień 31 grudnia 2020 r. – ok. 28%, na dzień 31 grudnia 2021 r. – ok. 27%, na dzień 31 grudnia 2022 r. – ok. 58%. Ponadto przyczyną braku działań było oczekiwanie na rozstrzygnięcie w 2022 r.³⁹ procesów dotyczących nieruchomości wykorzystywanych na cele rekreacyjne, dochodzenie innych rodzajów należności gminnych, zmiana w 2020 r. w ramach projektu „e-Urząd” oprogramowania w zakresie obsługi finansowej, okres pandemii.

(akta kontroli str. 759-762)

³⁹ Wyroki z grudnia 2021 r. do Gminy przekazano na początku 2022 r.

Odnosząc się do wyjaśnień NIK zwraca uwagę, iż za organizację sposobu działania Urzędu odpowiada Burmistrz. Reorganizacja (w tym przypadku zmiana systemu f-k) i niski poziom zatrudnienia w komórkach organizacyjnych zajmujących się windykacją należności, nie może być usprawiedliwieniem dla braku działań w ich egzekucji.

Liczba dłużników, w okresie objętym kontrolą, pozostawała na podobnym poziomie i wynosiła na koniec 2020 r. – 3116 osób, na koniec 2021 r. – 3261 (wzrost o 4,7% w stosunku do roku poprzedniego) i na 31 maja 2022 r. – 3149 (spadek o 3,4%).

Saldo należności zwiększyło się z kwoty 1 388 tys. zł (na koniec 2020 r.) o 231,1 tys. zł, tj. o 16,7% na koniec 2021 r. (1 619,1 tys. zł) i zmniejszyło o kwotę 167,6 tys. zł, tj. o 10,4% na 31 maja 2022 r. (1 451,5 tys. zł) w stosunku do roku poprzedniego.

Zaległości powstałe w okresie objętym kontrolą wynosiły: 713,7 tys. zł w 2020 r., 796,1 tys. zł w 2021 r. i 543,8 tys. zł na 31 maja 2022 r.

W 2020 r. wystawiono 4297 upomnień na kwotę 2 095,1 tys. zł i 403 tytuły wykonawcze na kwotę 105,9 tys. zł, w 2021 r. wystawiono 1736 upomnień na kwotę 1 005,4 tys. zł i 731 tytułów wykonawczych na kwotę 522,4 tys. zł, a do 31 maja 2022 r. – 2770 upomnień na kwotę 1 609,8 tys. zł i 370 tytułów wykonawczych na 376,1 tys. zł.

W roku 2020 w wyniku wysłanych upomnień wyegzekwowano 1 212,1 tys. zł., w 2021 r. – 1 726,2 tys. zł i na dzień 31 maja 2022 r. – 1 258,3 tys. zł.

Z wystawionych tytułów wykonawczych wyegzekwowano 60,8 tys. zł w 2020 r., 321,6 tys. zł w 2021 r. i 173,8 tys. zł na 31 maja 2022 r.

(akta kontroli str. 124)

Spadek liczby wysłanych w 2021 r. upomnień, jak wyjaśnił Burmistrz Radzymina, wynikał ze zmiany terminu ich wysyłki.

(akta kontroli str.761)

2.2-3 W urzędzie nie wprowadzono osobnych procedur dotyczących egzekwowania należności. Kontroli stanu należności i zaległości dokonywali pracownicy Biura Windykacji⁴⁰.

(akta kontroli str. 9, 26, 30, 760)

Burmistrz Radzymina wyjaśnił m.in., że w stosunku do dłużników z tytułu opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi nie podejmowano działań informacyjnych. Nie prowadzono akcji informacyjnych dla ogółu mieszkańców, jak i przypomnień sms. Obecnie, po zmianie systemu teleinformatycznego, trwa wdrażanie aplikacji „e-boi” („elektroniczne biuro obsługi interesanta”), w którym dla mieszkańców dostępny jest katalog e-usług, w tym m. in. widoczne są należności wobec gminy (kwoty i terminy płatności poszczególnych rat), dostępna jest możliwość dokonania opłaty bezpośrednio z „e-boi” za pośrednictwem operatora płatności internetowych; „e-boi” zawiera też funkcjonalność powiadomień o zbliżających się terminach płatności należności wobec gminy). Do mieszkańców będą również kierowane przypomnienia za pośrednictwem profilu Gminy Radzymin na portalu społecznościowym Facebook oraz sms za pośrednictwem aplikacji ‘alertownik’. W stosunku do dłużników opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi nie podejmowano działań dotyczących zabezpieczenia zaległości wobec gminy np. wpisem do hipoteki z powodu niskich kwot zaległości. Nie dokonywano również wpisu do rejestru dłużników, gdyż do takiego rejestru wpisuje się zaległości cywilnoprawne, a opłata za gospodarowanie odpadami komunalnymi jest należnością publicznoprawną. W stosunku do należności publicznoprawnych funkcjonuje Rejestr Należności Publicznoprawnych. W takim rejestrze mogą być wpisane wierzytelności, których łączna wysokość wraz z odsetkami wynosi co najmniej 5 000,00 zł. Po przeanalizowaniu zapisów dotyczących funkcjonowania Rejestru, świadomie podjęto decyzję dotyczącą

⁴⁰ Trzech pracowników okresie objętym kontrolą – prowadzący dział w stosunku do wszystkich zaległości podatkowych, niepodatkowych, cywilnoprawnych jak i egzekucji obowiązków o charakterze niepieniężnym. Doi pracy wykorzystywano dane zgromadzone w systemie finansowo księgowym FoKa.

niepodejmowania uchwały w sprawie rejestru, biorąc pod uwagę przede wszystkim niezbyt wysokie kwoty zaległości u poszczególnych dłużników, jak również ryzyko niedochowania obowiązujących terminów z uwagi na skład osobowy Biura Windykacji.

(akta kontroli str. 761-763)

2.4. Szczegółowemu badaniu poddano działania Urzędu w stosunku do zaległości na kwotę 17,6 tys. zł zaewidencjonowanych w okresie od 2014 do 2022 r.⁴¹

Analiza przekazanej dokumentacji wykazała, że Biuro Windykacji podejmowało czynności nie dla każdej należności osobno, ale łączyło w upomnieniach zaległości za dłuższe okresy (trzyletnie, np. OD003207/F, czy ponad pięcioletnie OD006457/F). Natomiast wystawiane tytuły wykonawcze dotyczyły przeważnie okresu jednego roku. Wystawione i przekazane dłużnikom upomnienia zawierały dane określone w § 8 i § 4 rozporządzeń z 30 grudnia 2015 r. i z dnia 23 lipca 2020 r. w sprawie postępowania wierzycieli⁴² oraz § 2 rozporządzenia Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 4 grudnia 2020 r. w sprawie danych zawartych w upomnieniu⁴³. W żadnym z badanych przypadków nie wysyłano do dłużników wezwań do zapłaty.

Z 20 dłużników objętych badaniem działania podjęto w stosunku do 15 z nich⁴⁴, w pozostałych pięciu przypadkach nie wystawiono upomnień i tytułów wykonawczych. Wynikało to z zapłaty większości zaległości (jeden przypadek⁴⁵), odwołania właścicieli działek lotniskowych⁴⁶ od decyzji określających wysokość opłaty za gospodarowanie odpadami (trzy przypadki), z błędu systemu, który nie wygenerował upomnienia (jeden przypadek)⁴⁷.

(akta kontroli str. 457, 780)

W badanych sprawach upomnienia wysyłano w terminach od 30 dni od daty powstania ostatniej należności wskazanej w upomnieniu do 1027 dni, po dacie ostatniej należności z upomnienia.

(akta kontroli str. 457)

Burmistrz Radzymina wyjaśnił m.in., że przyczyną długich okresów od przypisania należności do wysłania upomnień i tytułów wykonawczych była inna struktura organizacyjna Urzędu do końca 2019 r., tj. prowadzenie analizy zaległości i wysyłki upomnień przez jednego pracownika Referatu Gospodarki Odpadami, zajmującego się również księgowością opłat. Od końca 2019 r. zadania z zakresu analizy zaległości w odpadach komunalnych oraz wysyłki upomnień przeszła do Biura Windykacji, prowadzącego działania windykacyjne w stosunku do wszystkich rodzajów należności. Przyczyną wystawienia upomnień dla czterech dłużników⁴⁸ po 1027 dniach od przypisania należności była skarga na uchwałę Rady Miejskiej w Radzyminie w przedmiocie opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Po otrzymaniu wyroku NSA wraz z uzasadnieniem (26.01.2022 r.), przystąpiono do

⁴¹ Wyboru próby dokonano w sposób celowy, ze względu na wysokość zaległości i termin jej powstania. Wyboru próby dokonano na podstawie przekazanej elektronicznie ewidencji zaległości na dzień 31 maja 2022 r. (łączna wartość 1 415,5 tys. zł). Łącznie zbadano 35 należności od 20 dłużników o wartości 17 554,55 zł. Należności zaewidencjonowane na kontaktach tych mieszkańców na dzień 15 maja 2022 r. wynosiły 75,6 tys. zł.

⁴² Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 30 grudnia 2015 r. w sprawie postępowania wierzycieli należności pieniężnych (Dz.U. z 2017 r. poz. 1483) - uchylone z dniem 30 lipca 2020 r., dalej: rozporządzenie z 30 grudnia 2015 r. w sprawie postępowania wierzycieli oraz rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 23 lipca 2020 r. w sprawie postępowania wierzycieli należności pieniężnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 1294) – uchylone z dniem 20 lutego 2021 r.; dalej: rozporządzenie z 23 lipca 2020 r. w sprawie postępowania wierzycieli.

⁴³ Dz. U. z 2020 r. poz. 2194; dalej: rozporządzenie z 4 grudnia 2020 r. w sprawie danych zawartych w upomnieniu.

⁴⁴ Dłużnicy w stosunku, do których podejmowano działania, złożyli deklaracje zawierające pouczenie, że deklaracja stanowi podstawę do wystawienia tytułu wykonawczego.

⁴⁵ Nr ewidencyjny OD005951/P. Wspólnota spłacała 9000zł do 25 maja 2022 r. do zapłaty pozostało 1303,36zł należności głównej i 62 zł odsetek.

⁴⁶ Nr ewidencyjne: OD011622/F, OD011692/F, OD011607/F: zadłużenie z dnia 31 maja 2019 r. po 600,0 zł każdy dłużnik.

⁴⁷ Nr ewidencyjny OD008262/F zadłużenie za 31.10.2019 r. - 531 zł (całość zaległości w ewidencji to 1 593,0 zł.)

⁴⁸ OD010728/F, OD010868/F, OD010688/F i OD0010721/F. Upomnienia wystawiono w dniu 23.03.2022 r.

czynności windykacyjnych i w dniu 23.03.2022 r. skierowano do dłużników upomnienia.

(akta kontroli str. 457, 774-775, 780)

Tytuły wykonawcze wysyłano od 73 do 468 dni od doręczenia upomnienia.

W jednej sprawie (OD008482/P) wobec dłużnika nie wystawiono tytułu wykonawczego po doręczeniu upomnienia, co było niezgodne z art. 6 § 1 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji⁴⁹. Zaległość w wysokości 680 zł przedawniła się z końcem 2021 r. Burmistrz Radzymina wyjaśnił, że nie podjęto działań windykacyjnych z uwagi na brak danych w systemie umożliwiających poprawne wystawienie dokumentu (NIP i Regon osoby prowadzącej działalność)⁵⁰. Sprawę odłożono do wyjaśnienia i w wyniku przeoczenia nie powrócono do sprawy.

(akta kontroli str. 457, 781, 783-786)

W przypadku 10 dłużników, którym wystawiono 30 tytułów wykonawczych, wobec 23 tytułów (na kwotę 10,9 tys. zł należności głównej i 0,5 tys. zł odsetek) Urząd nie miał informacji o podejmowanych przez US działaniach, w tym dla 14 tytułów wykonawczych, dla których termin przedawnienia należności upłynął w 2021 r. (na kwotę 6,8 tys. zł należności głównej i 0,2 tys. zł odsetek) i dziewięciu tytułów na kwotę 4,1 tys. zł należności głównej i 0,3 tys. odsetek), w których termin przedawnienia należności jeszcze nie upłynął.

W wyniku weryfikacji, przeprowadzonej w trakcie kontroli NIK, Biuro windykacji ustaliło, że w Urząd Skarbowy podjął działania przerywające bieg przedawnienia w przypadku dziewięciu tytułów wykonawczych (na kwotę 4,4 tys. zł należności głównej i 0,2 tys. zł odsetek). W przypadku pięciu tytułów (na kwotę 2,4 tys. zł należności głównej i 18 zł odsetek) nie zastosował środka egzekucyjnego i należności uległy przedawnieniu w latach 2019-2021.

(akta kontroli str. 457, 836)

W wyniku podejmowanych działań przez Biuro Windykacji do 15 maja 2022 r. odzyskano łącznie 15,6 tys. zł z 75,0 tys. zł należności.

(akta kontroli str. 457, 458-726, 896)

2.5. W okresie objętym kontrolą odpisano 24 należności przedawnione w łącznej wysokości 3,5 tys. zł, w tym 0,7 tys. zł w 2020 r. i 2,8 tys. zł w 2022 r.). Analiza pięciu należności (od trzech dłużników) o najwyższej wartości wykazała, że:

– w przypadku dłużnika OD002982/F Urząd Skarbowy nie posiadał tytułów wykonawczych dotyczących dwóch należności: 224 zł (za okres maj-grudzień 2014 r.) spisana w 2020 r. i 280 zł (za okres styczeń-wrzesień 2015 r.) spisana w 2022 r.

Urząd wystawił i przekazał do Urzędu Skarbowego tytuły wykonawcze na ww. kwoty, ale w lutym 2018 r. ustalono, że Urząd Skarbowy nie posiada tych tytułów. W sprawie nie podjęto dalszych czynności, np. nie przesłano ponownie tytułów wykonawczych, z uwagi na przeoczenie.

(akta kontroli str. 34, 37-42, 790, 812, 830)

– w przypadku OD001454/F (łącna wartość spisanych należności 1 176,00 zł), należność za okres od lipca 2013 r. do grudnia 2015 r. w wysokości 840 zł, objęta była procedurą odwoławczą – odwołanie od decyzji Burmistrza nr 5/2015 z 1 grudnia 2015 r. do SKO i następnie zaskarżenie decyzji SKO do WSA. Wyrok WSA z 28 czerwca 2017 r. przekazano do Urzędu 23 marca 2022 r.

Z należności 840 zł, wykazanej w decyzji zaskarżonej do SKO i WSA, spisano w 2020 r. kwotę 504 zł (tj. należności za 2013 i 2014), a należność za 2015 r. (336 zł) objęta również odwołaniem do SKO i WSA została spisana w 2022 r. razem

⁴⁹ Dz. U. z 2022 r. po. 479 ze zm. Dalej także ustawa o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

⁵⁰ W rzeczywistości w deklaracjach przekazanych do kontroli znajdowały się: adres, nr NIP oraz nr Regon.

z należnościami za 2016 r. (336 zł, łącznie spisano 672 zł). W stosunku do należności za rok 2016 (336 zł) nie podjęto żadnych działań egzekucyjnych z uwagi na fakt braku podstawy do jej naliczenia. Zobowiązany nie złożył deklaracji o wysokości opłaty i nie wydano decyzji określającej wysokość opłaty na 2016 r. W styczniu 2017r. wezwano właściciela do złożenia deklaracji, ale w dokumentacji nie ma dowodów na żadne dalsze działania ze strony Urzędu w tej sprawie. Obecna Kierownik Referatu Gospodarki Odpadami wyjaśniła, że nie jest w stanie udzielić informacji o przyczynach niepodjęcia działań w tej sprawie. Referat nie ma informacji dotyczących sposobu wykorzystania nieruchomości ale niezwłocznie zostaną podjęte działania w celu ustalenia czy nieruchomość jest zamieszkała i ile osób ją zamieszkuje. Gminny system C-Ware nie wykazuje odbioru odpadów z tej nieruchomości.

(akta kontroli str. 34, 37-42, 791-807, 839-840)

– w przypadku sprawy nr OD008482P należność w wysokości 680 zł (za okres styczeń 2015-styczeń 2016) została spisana w 2022 r. mimo braku działań egzekucyjnych po wystawieniu w dniu 27 kwietnia 2016 r. upomnienia (co opisano na str. 20 wystąpienia)

(akta kontroli str. 37, 41, 457, 781, 783-786, 839)

Ponadto ustalono, że:

– należność za 2015 r. w wysokości 336 zł (OD001454/F) została spisana dopiero w 2022 a nie w 2021 r., tj. w pierwszym roku po jej przedawnieniu,

– należność za okres styczeń-wrzesień 2015 r. w wysokości 280 zł (OD002982/F) została spisana w 2022 a nie w 2021 r., tj. w pierwszym roku po jej przedawnieniu.

2.6. W okresie objętym kontrolą do Urzędu wpłynęły 143 wnioski o udzielenie ulgi w spłacie zaległości z opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi, w tym – w 2020 r.– 55 wniosków (45 o umorzenie zaległości, 10 o rozłożenie na raty), w 2021 r. – 48 (36 o umorzenie, 12 o rozłożenie na raty), a do 31 maja 2022 r. – 43 wnioski (27 o umorzenie, 16 o rozłożenie na raty).

(akta kontroli str. 44)

W roku 2020 wydano 37 decyzji udzielających ulgi w spłacie zobowiązań na łączną kwotę 22,0 tys. zł, w tym: 21,8 tys. zł należności głównej i 0,2 tys. zł odsetek. W roku 2021 wydano 32 decyzje udzielające ulgi w spłacie zobowiązań na łączną kwotę 45,9 tys. zł, w tym: 44,5 tys. zł należności głównej i 1,4 tys. zł odsetek. Do dnia 31 maja 2022 r. wydano 24 decyzje udzielające ulgi w spłacie zobowiązań na łączną kwotę 29,8 tys. zł, w tym: 27,2 tys. zł należności głównej i 2,6 tys. zł odsetek.

Decyzje odmowne w 2020 r. wydano w 18 przypadkach (w 16 przypadkach z powodu nieprzedłożenia dowodów w postępowaniu, w jednym z uwagi na możliwość spłaty zobowiązań i w kolejnym z uwagi na śmierć wnioskodawcy⁵¹, w 2021 r. w 15 przypadkach (w 10 z uwagi na nieprzedłożenie dowodów w sprawie i w pozostałych z uwagi na możliwość spłaty zobowiązań) i na dzień 31 maja 2022 r. w 8 przypadkach (w dwóch z uwagi na nieprzedłożenie dowodów w sprawie i w sześciu z uwagi na możliwość spłaty zobowiązań).

(akta kontroli str. 44-52)

Analiza 10 spraw dotyczących udzielenia ulgi w spłacie zobowiązań z tytułu gospodarowania odpadami komunalnymi, na łączną kwotę 30,5 tys. zł, wykazała, że we wszystkich sprawach przeprowadzono postępowania wyjaśniające, zgromadzono dokumenty potwierdzające deklarowaną sytuację finansową i zdrowotną. Decyzje wydawano w terminie jednego miesiąca od wpłynięcia wniosku, tj. zgodnie z art. 139 Ordynacji podatkowej. W Urzędzie i ZGK nie obowiązują wewnętrzne regulacje dotyczące udzielania ulg w spłacie zobowiązań.

(akta kontroli str. 453-456)

⁵¹ Zadłużenie zostało umorzone częściowo po złożeniu przez współmałżonka kolejnego wniosku o ulgę w spłacie zobowiązań.

Burmistrz Radzymina wyjaśnił, że w przepisach prawa powszechnie obowiązujących nie zawarto wymogu opracowania procedur dotyczących udzielania ulg w spłacie należności za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Organy gminy nie wprowadziły samodzielnie przepisów prawa miejscowego w tym zakresie, gdyż w ustawie nie udzielono Radzie Gminy takiej delegacji, w przeciwieństwie do przepisów dot. należności cywilnoprawnych (i w tym zakresie stosowna uchwała została podjęta). Postępowanie w sprawie udzielania ulg w opłatach za gospodarowanie odpadami komunalnymi prowadzone jest na podstawie ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa. Przepisy te określają sposób postępowania i warunki udzielania ulg w spłacie. Każdy przypadek badany jest indywidualnie. Sposób i przesłanki udzielenia ulgi w spłacie zobowiązań każdorazowo są badane na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego w danej sprawie, a rozstrzygnięcie następuje w drodze decyzji organu podatkowego, którym jest burmistrz. Udzielanie ulg na wniosek podatnika możliwe jest w przypadkach uzasadnionych ważnym interesem podatnika lub interesem publicznym i podejmowane jest w ramach uznania administracyjnego.

(akta kontroli str. 763-764)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Niepodjęcie działań wobec dwóch dłużników, których zaległości z tytułu opłaty za gospodarowanie odpadami wyniosły 2,3 tys. zł.

Urząd Gminy nie wystawił upomnienia dłużnikowi posiadającemu zaległość w kwocie 1593 zł (wg. stanu na koniec maja 2022 r.) stanowiącego podstawę do prowadzenia dalszych czynności egzekucyjnych. Było to niezgodne z § 7 rozporządzenia z 30 grudnia 2015 r. w sprawie postępowania wierzycieli.

W przypadku drugiego dłużnika posiadającego zaległość w wysokości 680 zł (wg. stanu na koniec maja 2022 r.), nie wystawiono tytułu wykonawczego pomimo braku wpłaty zaległości, w ciągu siedmiu dni od daty doręczenia upomnienia. Było to niezgodne z art. 6 § 1 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. W konsekwencji zaległość przedawniła się z końcem 2021 r.

(akta kontroli str. 37, 41, 457, 780, 781, 783-786)

Przyczyną powyższych nieprawidłowości, jak wyjaśnił Burmistrz Radzymina był błąd systemu, w wyniku którego mimo zaległości na koncie (1593 zł) nie wystawiano dłużnikowi upomnień. Upomnienie zostanie wystawione w najbliższym czasie. W przypadku drugiej zaległości nie wystawiono tytułu egzekucyjnego z uwagi na brak danych w systemie i przeoczenie tej sprawy odłożonej do weryfikacji.

(akta kontroli str. 780-781)

2. Niewydanie decyzji określającej wysokość opłaty na rok 2016 i kolejne lata mimo niezłożenia deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami przez właściciela nieruchomości⁵², co było niezgodne z art. 6o ucpg. Skutkowało to błędnym naliczeniem należności mimo braku podstawy (deklaracji lub decyzji) do zapłacenia za 2016 r. w wysokości 336 zł i nienaliczeniem należności w kolejnych latach.

(akta kontroli str. 37, 39, 41, 791, 807)

Kierownik Referatu Gospodarki Odpadami wyjaśniła, że nie ma możliwości wyjaśnienia przyczyn niepodjęcia działań w powyższej sprawie w latach 2016 i następnych z uwagi za zmiany kadrowe (odejście z pracy ówczesnych pracowników) i organizacyjne w Urzędzie. Wyrok w sprawie odwołania od decyzji z 2015 r. Urząd

⁵² Pani Haliny R. – decyzja Burmistrza Radzymina nr 5.2015 z 1 grudnia 2015 r. Nr w systemie OD001454/F

otrzymał w marcu 2022 r. Dane z systemu wskazują, że z powyższej nieruchomości nie są odbierane odpady. Okoliczności sprawy zostaną wyjaśnione w trakcie kontroli.

(akta kontroli str. 839-840)

3. Nierzetelne monitorowanie stanu egzekucji prowadzonej przez US. W badanej próbie zaległości w przypadku 14 wystawionych tytułów wykonawczych, których terminy na dochodzenie należności przedawniały się z końcem 2021 r., Urząd nie miał informacji o podjętych działaniach (odzyskaniu środków) lub umorzeniu postępowania. Dokonana w trakcie kontroli NIK weryfikacja podejmowanych przez US czynności egzekucyjnych wykazała, że w stosunku do pięciu tytułów (na kwotę 2,4 tys. zł) Urząd Skarbowy nie zastosował środka egzekucyjnego i należności uległy przedawnieniu w latach 2019-2021.

Brak działań monitorujących po stronie Urzędu spowodował również, że należności te nie zostały spisane w latach 2019-2021.

(akta kontroli str. 836)

W kwestii braku informacji o działaniach podejmowanych przez Urząd Skarbowy Burmistrz Radzimina wyjaśnił m. in., że brak informacji spowodowany był brakiem możliwości weryfikacji działań organu egzekucyjnego w stosunku do wszystkich tytułów wykonawczych. W latach 2020-2021 wystawiono łącznie 18 890 upomnień i 3600 tytułów wykonawczych i na dzień 14 lipca 2022 r. – 2570 tytułów wykonawczych pozostaje w egzekucji. Nie ma możliwości szczegółowej analizy każdego tytułu, gdyż nie jest to fizycznie możliwe. Obecnie funkcjonująca aplikacja e-TW za pośrednictwem której wysyła się tytuł wykonawczy nie daje możliwości sprawdzenia czy postępowanie zostało wszczęte, czy zastosowane zostały środki egzekucyjne.

(akta kontroli str. 781-782)

4. Nierzetelne postępowanie w sprawie dłużnika OD002982/F. Pomimo ustalenia w 2018 r., iż US nie dysponuje przekazanymi przez Biuro windykacji, tytułami wykonawczymi na kwotę 224 zł i 280 zł r., nie zostały podjęte działania w tej sprawie, co doprowadziło do przedawnienia i spisania ww. należności w 2020 i 2022 r.

(akta kontroli str. 812-830)

Powodem niepodjęcia dalszych działań po ustaleniu, iż Urząd Skarbowy nie dysponuje przekazanymi mu w dniu 24 lutego 2016 r. dwoma tytułami egzekucyjnymi było przeoczenie wynikające z natłoku prowadzonych spraw.

(akta kontroli str. 812)

5. Spisanie dwóch należności przedawnionych w wysokości: 336 zł (OD001454/F) i w wysokości 280 zł (OD002982/F) w 2022 r., a nie w 2021 r., tj. w pierwszym roku po ich przedawnieniu, co skutkowało aktualizacją wartości należności w księgach rachunkowych z opóźnieniem, tj. po upływie dwóch lat od ich przedawnienia. Naruszało to postanowienia art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości⁵³ stwierdzającego, że do ksiąg rachunkowych okresu sprawozdawczego należy wprowadzić, w postaci zapisu, każde zdarzenie, które nastąpiło w tym okresie sprawozdawczym”.

(akta kontroli str. 37-42)

Burmistrz Radzimina wyjaśnił, że przyczyną spisania należności przedawnionych w kolejnym roku było zmiana w 2020 r. programów finansowo-księgowych wymagająca kilkumiesięcznego zaangażowania w weryfikację zmigrowanych danych oraz pomoc tam, gdzie była ona potrzebna w celu przyspieszenia prac.

⁵³ Dz. U. z 2021 r., poz. 217 ze zm.

To spowodowało opóźnienie w bieżących zadaniach Biura Windykacji. Nawarstwienie obowiązków wymusiło na Biurze Windykacji podjęcie decyzji o działaniach priorytetowych, a to z kolei spowodowało brak czynności zmierzających do odpisu należności przedawnionych, co z kolei nastąpiło w roku 2022.

(akta kontroli str. 37, 39-42, 791-792)

OCENA CZĄSTKOWA

Badanie próby podejmowanych przez Urząd działań egzekucyjnych wykazało, że Urząd podejmował działania w celu monitorowania terminowości wpłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi, a w przypadku braku wpłat w większości⁵⁴ podejmował działania w celu ich wyegzekwowania.

Działania podjęte wobec dłużników posiadających zaległości doprowadziły do odzyskania łącznie 15,6 tys. zł z 75,0 tys. zł (20,8%) należności. Brak działań Urzędu w stosunku do dwóch dłużników doprowadził do przedawnienia należności w wysokości 1,2 tys. zł.

W wyniku braku monitoringu działań podejmowanych przez Urzędy Skarbowe nie posiadano informacji o ewentualnym przerwaniu biegu przedawnienia bądź przedawnieniu się zaległości.

Postępowania w sprawie udzielenia ulg w spłacie zaległości z tytułu opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi prowadzone były prawidłowo.

Mimo podejmowanych działań stan zaległości w 2021 r. wzrósł w stosunku do 2020 r. o 231,1 tys. zł, tj. 16,7%. Pomimo że wzrastała kwota zaległości objętych czynnościami egzekucyjnymi (z 12,4% w 2020, do 23% w 2021 i do 42,7% wg. stanu na 31 maja 2022 r.) objęto nimi mniej niż połowę zaległości.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Uwagi
Wnioski

1. Obejmowanie czynnościami windykacyjnymi wszystkich należności spełniających kryteria do ich egzekucji, wynikające z ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji i aktów wykonawczych do tej ustawy.
2. Niezwłoczne wydawanie decyzji o opłacie za gospodarowanie odpadami w przypadku braku złożenia deklaracji przez właściciela nieruchomości, wystawianie tytułów wykonawczych oraz niedopuszczanie do przedawnień zobowiązań z tytułu opłaty za gospodarowanie odpadami.
3. Monitorowanie działań egzekucyjnych prowadzonych przez Urzędy Skarbowe w celu rzetelnej weryfikacji stanu należności z tytułu opłaty za gospodarowanie odpadami.
4. Wyjaśnienie sprawy OD001454/F w celu ustalenia istnienia obowiązku objęcia właścicieli nieruchomości gminnym systemem gospodarowania odpadami komunalnymi.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się

⁵⁴ W 18 na zbadanych 20 spraw.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

do dyrektora Delegatury NIK w Warszawie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, września 2022 r.

Kontroler
Rafał Sowa
główny specjalista k.p.

Najwyższa Izba Kontroli

Delegatura w Warszawie
Dyrektor

DYREKTOR
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Warszawie
z up.
.....
Wiesława Bronisz
p.o. Wicedyrektora

